

Mellan Tradition och Frihet

Lärarhandledning

Det här är en lärarhandledning för elevversionen av den interaktiva övningen "Mellan tradition och frihet". Övningen är framtagen av Göteborgsregionen tillsammans med Regionalt stödcentrum heder i syfte att skapa ett verktyg för att prata om hedersrelaterat våld och förtryck i klassrummet.

Denna lärarhandledning presenterar ett exempel på hur man kan lägga upp lektionen, med särskild hänsyn tagen till att ämnet kan vara extra känsligt i vissa klassrum.

Beräknad tidsåtgång – ca 60 minuter

- 20 minuter – förberedande samtal
- 20 minuter – interaktiv berättelse
- 20 minuter – reflektionsövningar

Länk till elevversionen

ps.goteborgsregionen.se/traditionofrihet

Utskriftsversion av QR-kod och
länk finns på sista sidan.

Göteborgs
Stad

Övningen är framtagen tillsammans med
Regionalt stödcentrum heder.

Inför lektionen

Detta är förberedelser du kan göra inför att använda materialet under en lektion. Notera att detta gäller elevversionen av "Mellan tradition och frihet" och handlar således bara om elevens situation/perspektiv. Det finns även en version av övningen som vänder sig till lärare och socialsekreterare. Den hittar du på <https://heder.goteborgsregionen.se/> och det är en stor fördel om du gjort den innan du använder elevversionen under en lektion, gärna tillsammans med kollegor så att ni är bekanta med både innehåll och hur man navigerar sig igenom historien.

Då ämnet hedersvåld och förtryck är känsligt, särskilt i vissa klassrum, har vi tagit fram ett förslag på ett upplägg där lektionen blir en del av ett samtal kring barnkonventionen och mänskliga rättigheter.

Bra att tänka på inför lektionen

- Klassen bör ha påbörjat arbetet med normer, jämlikhet, barnkonventionen och mänskliga rättigheter innan denna lektion.
- Alla elever måste ha tillgång till skärm med webbläsare – mobil, laptop eller surfplatta.
- **Ta med en kollega**, kanske från elevhälso-teamet under lektionen, så att ni är två vuxna som håller i lektionen.

- Dela in klassen i mindre grupper för att möjliggöra diskussioner.
- Förbered regler som gäller i klassrummet under lektionen (se förslag på nästa sida).
- Ljudet i övningen förhöjer upplevelsen, så det är en stor fördel om eleverna har med sig hörlurar, alternativt om skolan har att låna ut.
- Instruera eleverna att ta av sig hörlurarna när de är klara.
- Observera dock att övningen går att genomföra även utan ljud.

Under lektionen

Förslag på introduktion

Fråga eleverna vad de vet om barnkonventionen och mänskliga rättigheter.

- Hur ser situationen ut för barn i Sverige?
- Har alla samma rättigheter?

Ta tillsammans med eleverna fram exempel på rättigheter och vad barnkonventionen innebär. En fördel är förstås att lyfta rättigheter som ofta bryts i hedersnorms-situationer, exempelvis:

- **Rätten till personlig frihet och självbestämmande** – Individer, främst kvinnor, begränsas i sina val av klädsel, umgänge, utbildning, arbete och äktenskap.
- **Rätten till fysisk och psykisk integritet** – Personer utsätts för kontroll, hot, våld och i

extrema fall mord för att upprätthålla familjens eller släktens heder.

- **Rätten till utbildning** – Flickor kan hindras från att gå i skolan eller fortsätta sin utbildning, vilket begränsar deras framtida möjligheter.
- **Rätten att fritt välja partner och ingå äktenskap** – Tvångsäktenskap och arrangerade äktenskap utan individens samtycke är vanliga, vilket kränker rätten att själv välja livspartner.
- **Rätten till hälsa** – Praktiker som kvinnlig könsstympning förekommer i vissa hederskulturer, vilket allvarligt påverkar kvinnors fysiska och psykiska hälsa.

Berätta att alla människor idag inte har tillgång till dessa rättigheter fullt ut, även om lagstiftningen säger så.

fortsättning på nästa sida ...

När eleverna skall göra övningen på datorn eller i telefonen

Maila ut länken till eleverna, alternativt presentera en QR-kod om de skall göra den i telefonen. (QR-kod finner du på sista sidan i denna lärarhandledning).

ps.goteborgsregionen.se/traditionofrihet

Förklara övningen

- Förklara att det är en berättelse som berättas ur en flickas perspektiv.
- Alla ska gå in på länken och göra övningen individuellt genom att läsa och göra olika val, som för historien framåt.
- Berätta att ingen kommer kontrollera vad du gör, att det är anonymt och att vi ska fortsätta vara tysta tills alla är klara.
- Berätta att ni efter övningen kommer att diskutera fallet gemensamt, men att ingen behöver redovisa sina svar.
- Presentera förslag på spelregler och fråga om eleverna har andra regler som de tycker är viktiga att ha med.
- Säkerställ att alla elever accepterar dem.
- Ha dem gärna uppe synliga under hela lektionen, så att du kan hänvisa till dem om någon elev glömmer sig.

Förslag på regler inför diskussionen

- Inga sänkningar av varandra
- Under diskussionen får man säga pass – eleven behöver inte ta ställning
- Respektera varandras åsikter och låt alla komma till tals – ge utrymme
- Vi pratar om caset, inte om oss själva eller andra vi känner.
- Fråga eleverna om det finns fler spelregler som de saknar?

Det kan hända att en elev som själv är utsatt börjar berätta om sin utsatthet. Bromsa eleven men följ upp med samtal efter lektionen.

Det kan finnas elever i klassrummet som försvarar hedersnormer. Håll dig då till ämnet och ha ett tydligt rättighetsperspektiv, ett icke dömande perspektiv där du försöker att utforska med nyfikna frågor. Samtidigt är det viktigt att försvara de mänskliga rättigheterna.

Reflektera i klassrummet efter övningen

I vissa klasser kan det vara bra att dela upp klassen i mindre grupper som diskuterar en fråga var, ev kan grupperna sedan redovisa för varandra hur man diskuterat.

Det är bra att avrunda med sista frågan i helklass (frågan om var hon kan få för hjälp).

Exempelfrågor

Om det känns tryggt kan du ställa lite frågor om vilka val de gjort under övningen, t.ex:

- Vilken väg valde du till skolan?
- Satt du kvar vid frukosten eller gick du?
- Mötte du upp med kompisarna?
- Packade du favoritkläderna?
- Hur tror du att flickan mår?
- Bryter flickan mot några normer? Familjens? Samhällets?
- Vilka konsekvenser tror du det kan få för flickan att bryta mot familjens normer?
- Vilka möjligheter tror du flickan har att själv bestämma över sitt liv?
- Reflektera kring övriga familjemedlemmar i berättelsen – pappan, brodern, fastern, kusinen – och deras roller (är de förövare/utsatta eller både och?).

Återkoppla till barnkonventionen och mänskliga rättigheter

Reflektera kring flickans situation och hur den stämmer överens eller bryter med/mot barnkonventionen/mänskliga rättigheterna.

Informera om att arrangerade och barnäktenskap är olagligt enl både svensk lag och barnkonventionen.

Avslutande fråga

Vem tror du att flickan kan vända sig till för att få hjälp eller stöd? Vad tror ni hon behöver för stöd?

Tipsa om

- [Koll på soc](#)
- Nationell stödtelefon: 020-57 70 70
- [Bris](#)
- [Stödcentrum heder](#)
- [UMO – Youmo](#)

Efter lektionen

Efter lektionen är det viktigt att ni följer upp med elever som reagerat i klassrummet, eller som kanske börjat avslöja saker om sin egen situation. Ta gärna hjälp av elevhälsoteamet på skolan.

Efterföljande lektion

Det är en god idé att följa upp lektionen med att knyta an till ämnet även vid nästa lektion i ämnet, alternativt i andra skolämnen. Exempel på övningar kan vara:

Skrivuppgifter

Om jag fick bestämma

- Hur skulle berättelsen fortsätta - om jag fick bestämma.

Brev till flickan

- Eleverna får formulera brev till flickan med sina tankar, tips och råd.

Övning Lagligt/Olagligt

Gör övningen "Gissa lagen" från RFSU, där eleverna får gissa/resonera kring vad som är lagligt respektive olagligt. Du kan ladda ner övningen som en PDF-fil här:

<https://www.rfsu.se/globalassets/lokalforeningar/malmo/sex-for-alla/joni/gissa-lagen-6.pdf>

På nästa sida finns länk/QR-kod som eleverna behöver för att kunna starta övningen. Skriv gärna ut den i flera exemplar och använd i klassrummet, alternativt visa upp den med hjälp av projektor/bildskärm.

Övningen går bra att genomföra på dator, surfplatta eller telefon. Att genomföra övningen med ljudet i hörlurar förhöjer upplevelsen och skapar ett starkare känslomässigt engagemang i övningen.

<https://ps.goteborgsregionen.se/traditionofrihet>